

3e leerweg in het mbo:

PRAKTIJKVERKLARING

verbetert de kansen op duurzaam werk

Voor werkzoekenden en werkenden die om wat voor reden niet mbo schoolbaar zijn, bestaat er een alternatieve mogelijkheid om te werken aan een betere positie op de arbeidsmarkt: praktijkleren in het mbo met als doel het behalen van een door werkgevers erkende en door een mbo-school verstrekte praktijkverklaring. Deze 3e leerweg wordt dit jaar geïmplementeerd en maakt ook deel uit van de corona-crisisdienstverlening.

TEKST | Diederik Wieman FOTO'S | SBB

Een volwassene in de bijstand of met WW-uitkering die alleen basisonderwijs heeft gevolgd. Langdurig werklozen met verouderde kennis of diploma's. Een dertiger die zijn opleiding niet kon afmaken en onder zijn niveau werkt. De statushouder die nog moeite heeft met de Nederlandse taal. Ze hebben allemaal gemeen dat ze niet vaak over een startkwalificatie beschikken. Dat maakt deze groep kwetsbaar en ze zijn dan ook vaker afhankelijk van een uitkering. "Het volgen van een beroepsopleiding verbetert natuurlijk de uitzichten op duurzaam werk, maar

voor veel van hen is een reguliere mbo-opleiding niet haalbaar of nu nog een brug te ver", zegt Renske Hamstra, manager Regionaal Advies Onderwijs Arbeidsmarkt bij SBB (zie kader). Daarnaast hebben mensen die al gewerkt hebben niet per se een volledige opleiding nodig om op het gewenste niveau te komen en daardoor aantrekkelijker te worden voor een werkgever.

Hiaat

Jaren geleden al, constateerde SBB een hiaat in het Nederlandse onderwijssysteem: er mist iets voor volwassenen die niet over een startkwalificatie beschikken. Renske Hamstra: "Er is een hele grote groep die dat vanuit geboorte of ontwikkeling niet kan behalen, en er zijn mensen die door ziekte of ongeval op latere leeftijd niet meer op dat niveau kunnen functioneren, maar die nog wel toegevoegde waarde kunnen hebben voor een bedrijf." Ook voor veel mensen die al een tijd gewerkt hebben, is reguliere om- of bijscholing via het mbo niet altijd haalbaar. Dit heeft ver-

schillende oorzaken. Het volgen van een opleiding kost tijd die niet altijd beschikbaar is. Bijvoorbeeld omdat je een baan hebt of voor je gezin zorgt. Als je minder gaat werken, val je terug in inkomen. Ze hebben vaak ook geen zin meer om tussen jonge studenten in de schoolbanken te zitten. Naast de reguliere mbo-opleiding, onderverdeeld in de Beroepsopleidende leerweg (BOL) en Beroepsbegeleidende leerweg (BBL) via het bekostigd onderwijs, is in opdracht van OCW door onderwijs en bedrijfsleven binnen SBB vorm en invulling gegeven aan de mogelijkheid tot om- en bijscholing via mbo-certificaten. Werkenden en werkzoekenden worden dan bijgeschoold op vastgestelde arbeidsmarktrelevante onderdelen van een mbo-opleiding en ontvangen hiervoor een erkend mbo-certificaat. Deze opleidingen zijn niet bekostigd maar kunnen wel onderdeel uitmaken van trajecten naar nieuw of ander werk en re-integratie. De kandidaat leert in de praktijk en volgt lessen die afgerond worden met examens.

Gat overbruggen

Voor diegenen die dit niet kunnen halen en met name theorie en examens een brug te ver is, is het praktijkleren in het mbo ontwikkeld. Deze 3e leerweg is ook aantrekkelijk voor mensen die hun baan verloren en niet meer in hun oude vak aan de slag kunnen. De kandidaat leert in de praktijk door het uitvoeren van werkprocessen onder begeleiding van een praktijkopleider met de kwaliteitsborging van het mbo en met als afsluiting een erkende praktijkverklaring als onderdeel van een mbo-verklaring. Net als de mbo-certificaten gaat het hier om niet bekostigd onderwijs.

Peter Smit domeinhouder Leven Lang Ontwikkelen bij UWV: "De praktijkverklaring kan interessant zijn voor mensen die een overstap naar een nieuw beroep moeten maken maar daar niet de juiste diploma's voor hebben. We zien vaak dat de vraag van werkgevers niet helemaal aansluit op de kennis en ervaring van onze werkzoekenden. Met behulp van de praktijkverklaring kunnen we dat gat overbruggen. Het mooie van de 3e leerweg is dat mensen die al gewerkt hebben niet per se een volledige opleiding hoeven te volgen om op het gewenste niveau te komen om de aansluiting op de arbeidsmarkt te houden".

In 2018 hebben de ministeries SZW en OCW, MBO-Raad, NRTO, werkgevers en werknemers, SBB, VNG, Divosa, UWV en Cedris de handen ineen geslagen om vorm en inhoud te geven aan praktijkleren in het mbo, met als resultaat de praktijkverklaring in de regio. Hierbij werkten erkende leerbedrijven, mbo-instellingen, gemeenten, UWV, SBB en sociale werkvoorziening van 2018 tot 2020 in 23 in arbeidsre-

Voor wie is een opleiding via de derde leerweg leidend tot een praktijkverklaring bedoeld?

Praktijkleren is voor werkzoekenden en werkenden zonder startkwalificatie, voor wie het behalen van een volledig mbo-diploma of een mbo-certificaat vooralsnog niet haalbaar lijkt. Ook bijstandsgerechtigden, ww'ers of mensen (met arbeidsvermogen) met een Wajong, ziektewet- of arbeidsongeschiktheidsuitkering kunnen ervoor in aanmerking komen.

Hoe ziet de aanpak eruit?

Onderwijs, bedrijfsleven en SBB werken samen met gemeenten, UWV en sociale werkvoorziening. Voor werkenden maakt het bedrijf afspraken met de werknemer over leven lang ontwikkelen tijdens het werk. Dat kan bij de start van een nieuwe baan, bij plaatsing op een nieuwe functie of bij doorontwikkeling in de bestaande functie. In alle gevallen is een mbo-school betrokken.

Wat kan de werkende of werkzoekende verwachten?

De werkende of werkzoekende doorloopt een intensieve periode van werken en leren. In de praktijk van een erkend leerbedrijf leert hij de werkprocessen uit de mbo-kwalificatiestructuur. De invulling van de mbo-opleiding op basis van praktijkleren met de praktijkverklaring is maatwerk, maar vaste onderdelen zijn begeleiding, een leerbaan en een vorm van inkomen.

Wat is het voordeel voor werkgevers?

Voor werkgevers zijn de beoogde praktijkverklaringen een mooi instrument om bestaande en potentiële werknemers die nog geen bbl-diploma of mbo-certificaat kunnen behalen, breder en beter inzetbaar te maken binnen het bedrijf.

Waar is meer informatie te vinden?

Informatie over praktijkleren is te krijgen bij leerwerk loketten en regionale mobiliteitscentra. SBB heeft de site www.leerbanen.nl waar alle erkende bedrijven opstaan die leerbaanvacatures hebben. www.s-sbl.nl

www.leerbanen.nl

gio's samen om ervaring op te doen met praktijkleren. Alhoewel het nog niet om hele grote aantallen gaat en veel sectoren bovendien door corona op slot zitten of pas langzaam op gang komen, zijn de resultaten positief. Renske Hamstra: "Voordat het coronavirus uitbrak, had circa negentig procent van de deelnemers die meededen aan het eind een nieuwe plek op de arbeidsmarkt. Dat is een mooi resultaat."

Naast regionale pilots waren er ook drie op landelijk niveau. Een van die landelijke pilots werd georganiseerd door DOORZAAM, het fonds voor duurzame inzetbaarheid van uitzendkrachten, in samenwerking met uitzenders Randstad en Start People. In de pilot werden uitzendkrachten geplaatst bij een erkend leerbedrijf waar zij tegelijk met hun tijdelijke baan een leertraject aangeboden kregen, afgestemd op hun persoonlijke mogelijkheden.

Perspectief

Renske Hamstra: "Op basis van de vraag van het leerbedrijf en de persoonlijke mogelijkheden, gaat de student onder begeleiding van een praktijkopleider aan de slag met het aanleren van werkprocessen van een mbo-opleiding. Deze kunnen indien de student het aan kan, worden verrijkt met lessen. Als de student na het leertraject voldoet aan de gestelde eisen, krijgt hij een door de praktijkopleider afgegeven praktijkverklaring, als onderdeel van een door de mbo-instelling uitgereikte mbo-verklaring. Met de praktijkverklaring, en de daarin beschreven werkprocessen, kan de medewerker nu aan andere bedrijven laten zien wat zijn toegevoegde waarde in het bedrijf kan zijn.

Het verkrijgen van een praktijkverklaring kan grote impact hebben op de deelnemers, zo blijkt ook uit de pilots. "Het gaat toch vaak om mensen die in hun leven veel teleurstellingen hebben gehad en school de rug hebben toegekeerd. Met de praktijkverklaring krijgen ze misschien voor het eerst van hun leven een waardepaartje en dat doet iets met ze. In de DOORZAAM-pilot was er een leuke ceremonie van de uitreiking gemaakt, compleet met ingelijste praktijkverklaring, een bos bloemen en een toespraak. Mensen gaan weer in zichzelf geloven en ze staan daardoor open voor verdere ontwikkeling. Misschien wel een mbo-certificaat of een heel mbo-diploma."

Peter Smit: "De grote winst is dat mensen weer meer zelfvertrouwen krijgen. En dat ze daardoor zelf hun kansen op de arbeidsmarkt vergroten en aan de slag

De stichting Samenwerking Beroepsopleiding Bedrijfsleven (SBB) is de landelijke organisatie voor erkenning en begeleiding van leerbedrijven waar studenten terecht kunnen voor een stage of leerbaan van goede kwaliteit. SBB maakt afspraken over wat de student moet weten en kunnen om een diploma, mbo-certificaat of praktijkverklaring te behalen. Verder leveren SBB feiten en cijfers uit de sector en adviseert ze de minister van OCW over de aansluiting van het beroepsonderwijs op de arbeidsmarkt.

komen of blijven."

Subsidie

Met ingang van dit jaar is in 35 arbeidsmarktregio's praktijkleren toegevoegd aan de mbo-structuur. Het is echter aanvullende scholing voor werkzoekenden en werkenden en maakt daardoor geen onderdeel uit van het bekostigd onderwijs. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld de beroepsbegeleidende leerweg (BBL) waarbij studenten in principe geplaatst zijn en een arbeidsovereenkomst hebben. De overheid betaalt dan de opleiding en de werkgever het loon van de student. Voor de inzet van de praktijkbegeleiding van de student ontvangt de werkgever bij BBL een vergoeding via de subsidieregeling praktijkleren. Het praktijkleren in het mbo met de praktijkverklaring is onbekostigd en moet betaald worden door bijvoorbeeld gemeenten, UWV of de werkgever.

Positief is dat de overheid in het kader van het corona steun- en herstelpakket, dit jaar 63 miljoen euro beschikbaar stelt voor kortdurende bij- en omscholing via praktijkleren in het mbo via de 3e leerweg met als resultaat een diploma, mbo-certificaat of praktijkverklaring. Dit budget kan worden gebruikt door de regionale mobiliteitsteams om werkenden en werkzoekenden (inclusief Bbz- en Tozo-gebruikers) die in deze periode extra ondersteuning nodig hebben, te begeleiden naar nieuw werk. Maar dit budget kan ook door gemeenten en UWV worden gebruikt in aanvulling op hun reguliere dienstverlening bij het begeleiden van werkzoekenden naar werk die vallen onder de benoemde doelgroepen in de crisisdienstverlening. UWV en gemeenten hadden in hun reguliere dienstverlening al middelen om combinaties van leren en werken aan te bieden aan werkzoekenden, maar in het kader van de steun- en herstelpakketten is er nu extra budget voor.

